

РЕЦЕНЗИЯ

на
докторската дисертация на Ивайло Карагеоргиев
на тема: „Аргументативен ефект на невербалното поведение”
с научен ръководител проф. дфн Величко Руменчев

Професионално направление: 2.3. Философия
(Невербална комуникация в реториката)

Рецензент: Проф. д.п.с.н. Толя Стоицова
Нов български университет

Ивайло Карагеоргиев е редовен докторант в катедра „Реторика“, Философски факултет на Софийски университет „Св. Кл. Охридски“. Завършил е бакалавър и магистър във ВТУ "Св. Св. Кирил и Методий". Силно впечатление ми направи фактът, че докторант Карагеоргиев владее няколко езика – руски, английски, испански и италиански, което му дава големи възможности да се запознае с научната литература, публикувана на съответните езици.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е структуриран в три основни глави, придружени с увод, заключение и библиография. Научният текст обхваща 250 страници. Впечатляващи са и използваните източници - 264 на брой, от които 81 на български език, 71 на руски език, 88 на английски език, както и 24 интернет страници на български, английски, руски и испански език. Заедно с приложенията и библиографията, цялостният обем на дисертацията обхваща 267 стандартни страници.

Добросъвестно е прегледан и рефериран голям обем от източници. Докторантът познава много добре научната литература в областта, в която разработва темата на дисертацията си.

В увода коректно са представени актуалността на проблема – в международен и национален план, обектът на изследване, основните цели и произтичащите от тях задачи, както и най-същественото – тезата, която защитава докторант Карагеоргиев. Тя гласи:

“Невербалната комуникация може да изпълнява аргументативна функция и чрез нея би могло да се осъществява убеждаващо въздействие” (с.5 от дисертацията).

Без да преразказвам съдържанието на главите, ще поставя акцент върху най-важното в тях.

Първата глава е изцяло теоретична. Тя прави много добър обзор на пресечните точки между комуникация, реторика и ораторско изкуство. Специално внимание е обърнато на употребата на българския термин „общуване“ и чуждия „комуникация“, употреба, която в някои случаи води до объркване в българската научна литература. Макар и теоретична, смятам, че още в тази глава докторантът има принос в логическото и аргументирано свързване на разбиранията за комуникацията в две плоскости. Едната в исторически план – в древността и съвременното, и другата – по-съществена според мен – логическата, а не – еkleктична връзка, между разбиранията и формирането на комуникационни модели в различни области – реторика, социална психология, масова комуникация, ораторско изкуство и публично говорене. Обосноваването на тази връзка е теоретичен принос за мен на докторанта. От първата глава разбирам, че Ивайло Карагеоргиев притежава сериозно умение да подбира, свързва логически и интерпретира различен тип теории при това – от различни области.

Втората глава се фокусира върху друг основен конструкт, фигуриращ в заглавието на разработваната тема, а именно – невербалната комуникация. Изключително детайлно и особено прецизно са представени различните елементи на невербалния канал на комуникация, отново през призмата на различни подходи към изучаването на невербалните модалности – етологичен подход, социално-перцептивен подход, културно-антропологичен подход и психологичен подход. Разбираемо, специално внимание е отделено на жестовете и паразезика – или вокализацията, които са пряко свързани с проведеното от докторанта изследване.

Трета глава на дисертацията е най-същностната. Без първия параграф – “Невербални параметри на харизмата“, тази последна глава от дисертацията е изцяло авторова и за мен представлява цялостен уникален принос.

Анализирано е много точно и с детайли цялостното невербално поведение на известни политически лидери от съвременността ни по време на предизборни дебати –

Хилари Клинтън и Барак Обама (с. 202); Хилъри Клинтън и Доналд Тръмп (с. 211) и последната българската президентска надпревара между Цеца Цачева и Румен Радев (с.221). Този прецизен анализ би бил достатъчен, за да защити тезата си докторант Карагеоргиев. Но той е направил повече, предлагайки „ораторски портрети през призмата на невербалната комуникация“ (с.224) на още политически лидери. Изборът на тези портрети не е случаен.

Владимир Путин е избран не просто като емблематична фигура в политическия живот на Русия, но и като силна политическа фигура на световната аванс сцена. Лаконично, по-скоро като контра пункт е анализирано невербалното поведение и на неговия „опонент“, когато Путин е премиер – олигарха Олег Дерипаска (с.234).

Следващият портрет е на Фидел Кастро – политикът, известен в цял свят като изключителен оратор, способен да държи речи по митинги от порядъка на часове. Визуално много емоционален, с неизменната пура в ръка – символ на висок социален статус и благополучие, той също е една от политическите емблеми на 20 век (с.238).

Първоначално последният избор на политик – Адолф Хитлер (с.244), ме озадачи. Не са малко изследванията, свързани с неговата личност. Докторант Карагеоргиев добре се е обосновал, защо прави портрет и на тази тъмна са историята на човечеството политическа личност. Причините са две. Първата, ораторските способности на Хитлер като манипулатор. И втората – амбициозността да изучи и тренира собственото си поведение пред публика.

Какви са моите изводи за третата емпирична част на дисертацията:

1. Сполучлив избор за поведенчески невербален анализ на емблематични политически лидери, повечето от тях в ситуация на дебати с опонентите им.
2. Отличен научен анализ на невербалната им комуникация – без свръх интерпретация, без пропуски на значими поведенчески актове.
3. Използване и дешифриране на спектрограми на гласовете на лидерите, метод, на който не съм попадала досега в научната литература.
4. Включване на последния български президентски дебат – проведен преди броени месеци, което отново показва способност на докторанта да се ориентира

бързо и адекватно в дефицит от време при изготвяне на окончателния вариант на дисертацията си.

Всяка от трите глави завършва с изводи. Заключението представя обобщение на теоретичната и емпиричната работа и препраща към основната теза, която се потвърждава.

Авторефератът от 32 страници отговаря точно на дисертационното съдържание. Формулирани са 3 приносните моменти, които приемам. За мен има и още един съществен принос, който докторант Карагеоргиев не е включил, който вече споменах, а именно: Теоретичният модел и дизайнът на анализа за структурирани на основата на логическата връзка в комуникационните модели от няколко основни научни области – реторика, психология, масови комуникации и публично говорене.

Публикациите по темата са четири, 2 в научно електронно списание, 1 в юбилеен научен сборник и 1 в сборник от международна конференция – на английски език.

Преди заключението искам да изкажа удовлетворението си, че основната част от забележките ми като вътрешен рецензент по време на апробацията на дисертацията са отчетени. Това ми показва, че дисертантът е отворен към страничен критичен научен поглед. Искам да маркирам две малки бележки.

1. Титулът на третата глава повтаря буквално темата на дисертацията – „Аргументативен ефект на невербалното поведение“. Докторант Ивайло Карагеоргиев би могъл да прибави само още един термин и да замени друг, за да може заглавието да отговаря точно на съдържанието на главата и да не повтаря темата. Например: „Изследване на аргументативния ефект в невербалната комуникация“.
2. Би могло методиката за прилагане анализ на спектрограмите на гласа да бъде описана по-детайлно.

Заключение:

Докторант Ивайло Карагеоргиев представя сериозно разработен теоретико-емпиричен дисертационен труд с изводи, подкрепени от резултатите на прецизно проведени анализи. Карагеоргиев доказва тезата си, че невербалната комуникация може да изпълнява аргументативна функция и чрез нея би могло да се осъществява убеждаваща

комуникация. Специално искам да отбележа и много добрия език и стил, на който е написана дисертацията – строго научен и едновременно с това – ясен и разбираем. Бележките ми са насочени към бъдещото развитие на докторанта като изследовател и не омаловажават безспорните достойнства на труда.

Авторефератът представя съдържанието на дисертацията с приносите в нея. Докторантът има необходимите публикации по темата. За мен без съмнение трудът удовлетворява и най-високите изисквания за исканата степен и затова предлагам на уважаемите колеги от научното жури да присъдим образователната и научната степен „Доктор“ на Ивайло Карагеоргиев за дисертацията му на тема „Аргументативен ефект на невербалното поведение“

8.04.2017

Рецензент:

Проф. д.пс.н. Толя Стоицова